

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 2. 2024, sp. zn. 23 Cdo 1180/2021, ECLI:CZ:NS:2024:23.CDO.1180.2021.3

Číslo: 1/2025

Právní věta:

Uplynutí promlčecí lhůty stanovené v čl. 17 odst. 1 nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie, v jehož důsledku se státní podpora považuje za existující podporu podle čl. 1 písm. b) bodu iv) a čl. 17 odst. 3 tohoto nařízení, nemá vliv na povinnost příjemce vrátit tuto podporu, došlo-li k jejímu poskytnutí v rozporu s čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.02.2024

Spisová značka: 23 Cdo 1180/2021

Číslo rozhodnutí: 1

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Hospodářská soutěž, Právo Evropské unie

Předpisy: čl. 1 pododst. b) bod iv) nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015
čl. 108 odst. 3 Úmluvy č. 111/2009 Sb. m. s.
čl. 17 nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. 9. 2020, sp. zn. 3 Cmo 10/2019, ve znění opravného usnesení ze dne 3. 12. 2020, sp. zn. 3 Cmo 107/2019, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 2. 2019, sp. zn. 1 Cm 6/2015, a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení; řízení o dovolání žalované 1) se zastavil.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 6. 2. 2019, č. j. 1 Cm 6/2015-357, zamítl žalobu, aby žalovaná 1) byla povinna odstranit závadný stav vrácením veřejné podpory ve výši 7 081 808 000 Kč a žalovaná 2) byla povinna tuto částku přijmout (výrok I), aby žalovaná 1) byla povinna zaplatit žalované 2) úrok z této částky ve výši podle nařízení Komise č. 794/2004 od 4. 7. 2008 do jejího úplného navrácení a žalovaná 2) byla povinna tento úrok přijmout (výrok II), aby žalovaná 3) byla

povinna udělit souhlas žalované 1) s vrácením uvedené veřejné podpory (výrok III), a aby žalovaná 3) byla povinna zdržet se schválení takových ve výroku specifikovaných jednání žalovaných 1) a 2), v jejichž důsledku by došlo k opětovnému poskytnutí shora uvedené částky žalované 1) (výrok IV) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok V).

2. Soud prvního stupně tak rozhodl o žalobě, kterou se žalobkyně domáhaly odstranění závadného stavu, který měl vzniknout poskytnutím nedovolené veřejné podpory žalované 1) ze strany žalované 2) za spolupůsobení žalované 3), a rovněž z důvodu ochrany před nekalou soutěží. Mají za to, že zaplacením kupní ceny podle smlouvy o prodeji části podniku uzavřené dne 26. 6. 2008 mezi žalovanými 1) a 2) došlo k poskytnutí nedovolené veřejné podpory žalované 1), neboť sjednaná kupní cena byla jednak nadhodnocena, a to právě o shora uvedenou částku, jednak byl zaplacením kupní ceny z veřejných prostředků zpeněžen žalovanou 1) tentýž majetek, který žalovaná 1) původně nabyla vkladem od státu za účelem provozování dráhy ve veřejném zájmu. Tímto způsobem byla dle žalobkyň poskytnuta žalované 1) selektivní veřejná podpora narušující hospodářskou soutěž a obchod mezi členskými státy Evropské unie, aniž by tato podpora byla notifikována Evropské komisi. Zároveň jednání žalovaných bylo dle žalobkyň vedeno soutěžním záměrem, proto uvedený prodej části podniku žalované 1), jež byl uskutečněn v rozporu s právními předpisy, je rovněž v rozporu s dobrými mravy soutěže, a tudíž představuje jednání v nekalé soutěži.

3. Žalované na svoji obranu uvedly, že napadený prodej části podniku žalované 1) nemá atributy veřejné podpory a nemůže být považován ani za nekalé soutěžní jednání. Mimo jiné uvedly, že ani na základě stížnosti žalobkyň nezahájila Evropská komise žádné šetření ve vztahu k poskytnutí nedovolené veřejné podpory, a tudíž národní soud není oprávněn se věcí zabývat.

4. Vrchní soud v Praze dovoláním napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně tak, že uložil žalobkyním společně a nerozdílně zaplatit do tří dnů od právní moci rozsudku žalované 1) částku 27 852 481,80 Kč, žalované 2) částku 1 800 Kč a žalované 3) částku 1 800 Kč (první výrok), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení tak, že uložil žalobkyním společně nerozdílně zaplatit do tří dnů od právní moci rozsudku žalované 1) částku 13 926 785,40 Kč, žalované 2) částku 600 Kč a žalované 3) částku 600 Kč (druhý výrok).

5. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež v odvolacím řízení nedoznala změn, podle nichž žalobkyně b) je mateřskou společností žalobkyně a), jež stejně jako žalovaná 1) podniká v oblasti poskytování osobní železniční přepravy. Žalovaná 2) zajišťuje provozování celostátních a regionálních drah v majetku státu, s nímž hospodaří organizační složka žalované 3). Dne 26. 6. 2008 uzavřely žalované 1) a 2) smlouvu o prodeji části podniku, na jejímž základě byla na žalovanou 2) za kupní cenu ve výši 11 852 101 000 Kč převedena část podniku žalované 1) označená jako „Provozování dráhy“. Kupní cena byla zaplacena v průběhu roku 2008.

6. Evropská komise obdržela dne 14. 6. 2010 stížnost na poskytnutí údajné státní podpory žalované 1) podle uvedené smlouvy a vyzvala Českou republiku, aby se ke stížnosti vyjádřila. Po vyjádření České republiky vyzvala Evropská komise stěžovatele, aby ke své stížnosti doplnil požadované informace. Stěžovatel tyto informace nedoplnil a Evropská komise informovala Českou republiku, že informace, které by stížnost odůvodňovaly, předloženy nebyly a že stížnost z tohoto důvodu považuje za vzatou zpět. Žádné další šetření Evropská komise v této věci neprováděla.

7. Po právní stránce dospěl odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně k závěru, že vzhledem k tomu, že uplynula promlčecí lhůta podle čl. 15 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES (dále též jen „nařízení č. 659/1999“), resp. čl. 17 nového nařízení Rady (EU) 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále též jen „nařízení

2015/1589“), je nutno namítané zaplacení kupní ceny, i kdyby se jednalo o veřejnou podporu, považovat za existující veřejnou podporu, tj. veřejnou podporu, kterou již nelze považovat za neoprávněnou, a soud tudíž nemůže nařídít její vrácení. Brání-li unijní předpisy tomu, aby existující veřejná podpora byla vrácena, nelze příjemci ani jejímu poskytovateli uložit povinnost k jejímu vrácení ani v případě, že se takového nároku žalobkyně domáhají z titulu nekalé soutěže podle § 2976 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“).

8. K návrhu žalobkyň odvolací soud opravným usnesením ze dne 3. 12. 2020, č. j. 3 Cmo 107/2019-501, opravil shora uvedený rozsudek tak, že se nesprávně uvedená částka náhrady nákladů řízení žalované 1) v řízení před soudem prvního stupně opravuje na částku 17 061 Kč a v odvolacím řízení na částku 9 075 Kč.

9. Usnesení odůvodnil odvolací soud tím, že při ústním odůvodnění vyhlášeného rozsudku uvedl, že předmětem řízení není monetární plnění, proto nelze při určení výše odměny advokáta postupovat podle příslušného ustanovení vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Vzhledem k tomu, že odůvodnění vyhlášeného rozhodnutí nemůže být ve zjevném nesouladu s písemným vyhotovením, opravil odvolací soud postupem podle § 164 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), výši náhrady nákladů řízení na straně žalované 1) zastoupené v řízení advokátem ve smyslu § 9 odst. 1 advokátního tarifu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

Dovolání žalobkyň

10. Rozsudek odvolacího soudu napadly v rozsahu, v jakém odvolací soud potvrdil výroky I až IV rozsudku soudu prvního stupně, žalobkyně dovoláním, které považují za přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky hmotného práva spočívající ve vlivu běhu, resp. uplynutí, lhůty pro pravomoc Evropské komise rozhodovat ve věcech navrácení nedovolené veřejné podpory dle nařízení č. 659/1999, resp. nařízení 2015/1589, na možnost, resp. povinnost, národního soudu rozhodnout o vrácení nedovolené veřejné podpory, která byla příjemci poskytnuta v rozporu s primárním právem Evropské unie, což je dle žalobkyň otázka, jež dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu vyřešena.

11. Dovolací soud by tedy měl dle žalobkyň svým rozhodnutím vyjasnit, zdali uplynutí promlčecí lhůty týkající se pravomoci Evropské komise rozhodovat ve věcech navrácení nedovolené veřejné podpory dle citovaných nařízení zbavuje národní soud možnosti, resp. povinnosti, rozhodnout o nárocích žalobců plynoucích z nedovoleně poskytnuté veřejné podpory.

12. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem spatřují žalobkyně v tom, že odvolací soud dospěl k závěru o vlivu promlčecí lhůty týkající se pravomoci Evropské komise na nároky uplatněné žalobkyněmi u soudu v rozporu se smyslem a účelem právní úpravy této promlčecí lhůty a v rozporu s rozhodovací praxí Soudního dvora Evropské unie, konkrétně rozsudkem ze dne 23. 1. 2019 ve věci [Presidenza del Consiglio dei Ministri proti Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA, C-387/17](#), (dále také jen „rozsudek ve věci C-387/17“).

13. Dle názoru žalobkyň promlčecí lhůta týkající se pravomoci Evropské komise rozhodovat ve věcech navrácení nedovolené veřejné podpory nemůže ovlivnit rozhodování národního soudu o nárocích žalobkyň, což dle žalobkyň platí obecně ve vztahu k rozhodování o všech nárocích z titulu nedovoleně poskytnuté veřejné podpory, nikoli pouze těch, které se týkají náhrady škody.

14. Kromě toho dle žalobkyň je závěr odvolacího soudu v rozporu se základními principy civilního řízení, neboť odvolací soud zamítl nároky žalobkyň s ohledem na skutečnost, že v průběhu soudního řízení u národního soudu uplynula doba, která je stanovena pro pravomoc Evropské komise rozhodovat o navrácení nedovolené veřejné podpory. Odvolací soud tak dle žalobkyň fakticky popřel význam soudního řízení u národního soudu, neboť účastník domáhající se odstranění závadného stavu vyvolaného poskytnutím nedovolené veřejné podpory se musí spoléhat na to, že soudní řízení u národního soudu nebude probíhat déle, než činí předmětná promlčecí lhůta pro pravomoc Evropské komise. Přitom nároky uplatněné žalobkyněmi nejsou podle právních norem tuzemského práva promlčeny.

15. Žalobkyně navrhly, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

16. K dovolání žalobkyň se vyjádřila žalovaná 1) tak, že na žalobkyněmi formulované otázce rozhodnutí odvolacího soudu nezávisí. Kromě toho je předmětné plnění (pokud by se jednalo o státní podporu) podporou existující, na níž dopadá čl. 108 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, jenž, na rozdíl od čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, nemá přímý účinek, a neumožňuje tak soukromým osobám domáhat se, aby příjemce tuto podporu vrátil. Navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyň odmítl, popřípadě zamítl.

17. Žalovaná 2) se k dovolání žalobkyň vyjádřila v tom smyslu, že považuje napadený rozsudek odvolacího soudu za správný, a navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyň odmítl, popřípadě zamítl.

18. K dovolání žalobkyň se vyjádřila rovněž žalovaná 3), která považuje žalobkyněmi citované rozhodnutí Soudního dvora za nepřiléhavé. Navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobkyň zamítl.

Dovolání žalované 1)

19. Opravné usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná 1) dovoláním, které považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř., pro řešení otázky procesního práva, zda je možné pomocí institutu opravného usnesení změnit výrok rozhodnutí o náhradě nákladů řízení v důsledku použití zcela jiného ustanovení advokátního tarifu, než podle kterého odvolací soud původně v rozsudku rozhodl, čímž dojde rovněž k podstatné změně části odůvodnění rozsudku, což jedle žalované 1) otázka, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od jí citované ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

20. Nesprávnost právního posouzení věci odvolacím soudem spatřuje žalovaná v tom, že odvolací soud v rozporu s § 164 o. s. ř. prostřednictvím opravného usnesení věcně změnil obsah výroku svého rozsudku. Přitom o chybu v psaní, počtech či jinou zjevnou nesprávnost se jednat nemohlo, jelikož původně přiznaná výše náhrady nákladů řízení je ve výroku rozsudku v naprostém souladu s jeho písemným odůvodněním. Údajný nesoulad ústního vyhlášení rozsudku a jeho písemného vyhotovení byl navíc nepřipustným způsobem odůvodněn na základě kusých poznámek přítomného novináře.

21. Kromě toho žalovaná 1) vytýká odvolacímu soudu použití nesprávného ustanovení advokátního tarifu, neboť předmět řízení v projednávané věci je penězi ocenitelný.

22. Žalovaná 1) navrhla, aby dovolací soud změnil napadené opravné usnesení tak, že návrh žalobkyň na opravu rozsudku odvolacího soudu se zamítá.

23. Žalobkyně se k dovolání žalované 1) vyjádřily tak, že považují dovolání za nepřipustné, neboť je jím napadeno rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení. Kromě toho dle žalobkyň existoval rozpor mezi vyhlášeným a písemným odůvodněním rozsudku, který odvolací soud správně opravil. Navrhly, aby dovolací soud dovolání žalované 1) odmítl, popřípadě zamítl.

III. Přípustnost dovolání

24. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání byla podána v zákonné lhůtě a oprávněnými osobami, zastoupenými advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posoudil, zda jsou pro projednání dovolání splněny podmínky dovolacího řízení, popřípadě zda jsou dovolání přípustná.

Dovolání žalované 1)

25. Dovolání žalované 1) není projednatelné pro nedostatek podmínek dovolacího řízení.

26. Usnesení, jímž odvolací soud podle ustanovení § 164 o. s. ř. opravil zjevnou nesprávnost vlastního rozhodnutí, není (ve smyslu ustanovení § 237 o. s. ř.) „rozhodnutím odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí“, neboť jde o specifický způsob nápravy případných vymezených nedostatků soudního rozhodnutí. Pro projednání dovolání, jež proti němu bylo podáno, není dána funkční příslušnost Nejvyššího soudu (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. [20 Cdo 5708/2016](#), ze dne 11. 7. 2017, sp. zn. [28 Cdo 860/2017](#), ze dne 10. 10. 2018, sp. zn. [29 Cdo 3717/2018](#), a ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. [23 Cdo 2405/2021](#)). Nedostatek funkční příslušnosti soudu je neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, pro který Nejvyšší soud dovolání žalované 1) směřující proti opravnému usnesení odvolacího soudu zastavil podle § 243b o. s. ř. ve spojení s § 104 odst. 1 věta první o. s. ř.

Dovolání žalobkyň

27. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

28. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

29. Podle § 241a odst. 1 až 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odst. 1). V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh) (odst. 2). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odst. 3).

30. Dovolací soud shledal dovolání žalobkyň přípustným pro řešení dovoláním vymezené otázky, jež v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, a to otázky vlivu uplynutí promlčecí lhůty stanovené unijním právem pro uplatnění pravomocí Evropské komise ve věci navrácení státní podpory na povinnost příjemce tuto podporu vrátit.

IV. Důvodnost dovolání

31. Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud

právo či povinnost přizná, či nikoliv.

32. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

33. Dovolání žalobkyň je důvodné.

Aplikovaná právní úprava a její rozhodné znění

34. Podle čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství (ve znění smlouvy z Nice, vyhlášené pod č. 44/2004 Sb. m. s.), resp. od 1. 12. 2009 podle čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, vyhlášené pod č. 111/2009 Sb. m. s.), podpory poskytované v jakékoli formě státem nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné s vnitřním trhem, nestanoví-li Smlouvy jinak.

35. Podle čl. 88 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. od 1. 12. 2009 podle čl. 108 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, Komise ve spolupráci s členskými státy zkoumá průběžně režimy podpor existující v těchto státech. Navrhuje jim vhodná opatření, která vyžaduje postupný rozvoj nebo fungování vnitřního trhu.

36. Podle čl. 88 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. od 1. 12. 2009 podle čl. 108 odst. 2 věty první Smlouvy o fungování Evropské unie, zjistí-li Komise poté, co vyzvala zúčastněné strany k podání připomínek, že podpora poskytovaná některým státem nebo ze státních prostředků není slučitelná s vnitřním trhem podle článku 87 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. článku 107 Smlouvy o fungování Evropské unie, nebo že je zneužívána, rozhodne, že dotýčný stát ve lhůtě stanovené Komisí takovou podporu zruší nebo upraví.

37. Podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. od 1. 12. 2009 podle čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, Komise musí být včas informována o záměrech poskytnout nebo upravit podpory, aby mohla podat svá vyjádření. Má-li za to, že takový záměr není s ohledem na článek 87 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. článek 107 Smlouvy o fungování Evropské unie, slučitelný s vnitřním trhem, zahájí neprodleně řízení podle odstavce 2. Dotýčný členský stát neprovede zamýšlená opatření, dokud Komise v tomto řízení nepřijme konečné rozhodnutí.

38. Podle čl. 1 odst. 1 písm. b) bod iv) nařízení č. 659/1999, resp. od 14. 10. 2015 podle čl. 1 písm. b) bod iv) nařízení 2015/1589, pro účely tohoto nařízení se rozumí „existující podporou“ podpora, která se považuje za existující podporu podle článku 15 nařízení č. 659/1999, resp. článku 17 nařízení 2015/1589.

39. Podle čl. 1 odst. 1 písm. c) nařízení č. 659/1999, resp. od 14. 10. 2015 podle čl. 1 písm. c) nařízení 2015/1589, pro účely tohoto nařízení se rozumí „novou podporou“ každá podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivou podporu, která není existující podporou, včetně změn existující podpory.

40. Podle čl. 1 odst. 1 písm. f) nařízení č. 659/1999, resp. od 14. 10. 2015 podle čl. 1 písm. f) nařízení 2015/1589, pro účely tohoto nařízení se rozumí „protiprávní podporou“ nová podpora uskutečňovaná v rozporu s čl. 93 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

41. Podle čl. 15 odst. 1 a 3 nařízení č. 659/1999, resp. od 14. 10. 2015 podle 17 odst. 1 a 3 nařízení 2015/1589, pravomoci Komise ve věci navrácení podpory podléhají promlčecí lhůtě deseti let (odst. 1). Jakákoliv podpora, jejíž promlčecí lhůta uplynula, je považována za existující podporu (odst. 3).

K povinnostem při poskytování státní podpory

42. Z uvedených ustanovení unijního práva plyne, že čl. 87 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 107 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie, zakazuje poskytování státních podpor vymezených v tomto ustanovení, není-li stanoveno jinak.

43. Zároveň čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, zásadně zakazuje členským státům poskytnutí (provedení) státní podpory bez předchozího souhlasu Evropské komise (tzv. povinnost pozastavení, „standstill obligation“).

44. Tato ustanovení zavádí preventivní kontrolu záměrů týkajících se nových podpor. Jejich cílem je zabezpečit, aby účinky podpory nenastaly dříve, než Evropská komise mohla v přiměřené lhůtě záměr podpory podrobně přezkoumat a případně zahájit řízení o slučitelnosti podpory. Smysl takto vytvořené prevence spočívá v tom, aby byly poskytovány pouze slučitelné podpory. Pro uskutečnění tohoto cíle se provedení záměru podpory odkládá do doby, než jsou konečným rozhodnutím Evropské komise odstraněny pochybnosti o jeho slučitelnosti [srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 12. 2. 2008 ve věci Centre d'exportation du livre français (CELF), Ministre de la Culture et de la Communication proti Société internationale de diffusion et d'édition (SIDE), [C-199/06](#), (dále také jen „rozsudek ve věci C-199/06“)].

45. Soudní dvůr dále dovodil, že zákaz poskytnutí (provedení) státní podpory vyplývající z čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, má přímý účinek, proto vnitrostátní soudy musejí jednotlivcům zajistit, aby z porušení této povinnosti byly v souladu s jejich vnitrostátním právem vyvozeny všechny důsledky, pokud jde zejména jak o platnost prováděcích aktů, tak o vymáhání finančních podpor poskytnutých v rozporu s tímto ustanovením, takže jejich úkolem je přijmout opatření, která umožní napravit protiprávnost poskytnutí podpor, aby tak příjemci podpory nebyla ponechána možnost s těmito podporami volně nakládat v období do vydání rozhodnutí Evropské komise (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 21. 11. 2013, Deutsche Lufthansa AG proti Flughafen Frankfurt-Hahn GmbH, [C-284/12](#), a ze dne 5. 3. 2019, ve věci Eesti Pagar AS proti Ettevõtlike Arendamise Sihtasutus a Majandus-ja Kommunikatsiooniministeerium, [C-349/17](#)).

46. Proto zavedení systému kontroly státních podpor, jehož základní prvek představuje ustanovení čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, spadá do pravomoci Evropské komise i vnitrostátních soudů, jejichž úlohy se vzájemně doplňují, ale jsou odděleny. Zatímco Komise má výlučnou pravomoc posuzovat slučitelnost opatření podpory s vnitřním trhem, vnitrostátní soudy dbají o ochranu práv jednotlivců čelících případným porušením uvedeného ustanovení (srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 21. 10. 2003, ve spojených věcech Belgische Staat proti Eugène van Calster, Felix Cleeren a Openbaar Slachthuis NV, [C-261/01 a C-262/01](#), a ze dne 5. 10. 2006, ve věci Transalpine Ölleitung in Österreich GmbH a další proti Finanzlandesdirektion für Tirol a dalším, [C-368/04](#)).

47. V tomto smyslu dovolací soud ve své rozhodovací praxi na základě dotčených ustanovení unijního práva dovodil, že (tuzemský) soud má v občanském soudním řízení pravomoc rozhodovat o následcích porušení povinnosti oznámit státní podporu Evropské komisi. Evropská komise je oprávněna rozhodovat v řízení o slučitelnosti státní podpory (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. [23 Cdo 1341/2012](#), uveřejněný pod číslem 81/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

48. Soutěžitelé a ostatní třetí strany dotčené poskytnutou (provedenou) podporou (popř. osoby mající jiný právní zájem na uplatnění práva z porušení uvedené povinnosti, srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 13. 1. 2005, ve věci *Streekgewest Westelijk Noord-Brabant* proti *Staatssecretaris van Financiën*, [C-174/02](#)), u níž došlo k porušení povinnosti oznámit tuto podporu Evropské komisi a vyčkat s jejím poskytnutím (provedením) na souhlas Evropské komise (tzv. povinnost pozastavení), mají právo domáhat se u vnitrostátního soudu z důvodu porušení této povinnosti zejm. pozastavení či ukončení provádění zamýšleného opatření, navrácení již poskytnuté podpory (včetně úroků), a to i formou předběžného opatření tak, aby výhoda spojená s pravděpodobně protiprávní podporou nebyla poskytnuta nebo nezůstala příjemci dále k dispozici, nebo práva na náhradu škody [srov. např. rozsudky Soudního dvora ze dne 8. 12. 2011, ve věci *Residex Capital IV CV* proti *Gemeente Rotterdam*, [C-275/10](#), ze dne 11. 7. 1996, ve věci *Syndicat français de l'Express international (SFEI)* a další proti *La Poste* a dalším, [C-39/94](#)].

49. Je-li však nárok na vrácení poskytnuté podpory vyplývající z porušení tzv. povinnosti pozastavení posuzován poté, co Evropská komise již rozhodla o slučitelnosti této podpory, není vnitrostátní soud podle unijního práva povinen nařídít navrácení podpory v plném rozsahu, a to ani v případě, kdy neexistují mimořádné okolnosti. Je tomu tak proto, že v takovém případě není samotné poskytnutí podpory v rozporu s cílem sledovaným úpravou stanovenou v čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. To však nic nemění na skutečnosti, že poskytnutí této podpory bylo předčasné a v tomto směru protiprávní, přičemž dotčené subjekty v hospodářské soutěži musely snášet následky slučitelné podpory dříve, než by bylo nutné. Zároveň není vyloučeno, aby soud nařídil navrácení protiprávní podpory podle svého vnitrostátního práva, aniž by bylo dotčeno právo členského státu tuto podporu později znovu poskytnout (srov. rozsudek ve věci [C-199/06](#) a judikaturu v něm citovanou).

50. Z pohledu příjemce podpory neoprávněné zvýhodnění spočívá jednak v tom, že neplatí úroky, které by platil z dotčené částky slučitelné podpory, pokud by si musel tuto částku vypůjčit na trhu do doby rozhodnutí Komise, a jednak ve zlepšení jeho soutěžního postavení vůči jiným subjektům na trhu po dobu trvání protiprávního stavu. Proto musí soud případně vyhovět takovým navrženým vhodným opatřením, jež účinně zhojí důsledky porušení tzv. povinnosti pozastavení. Takovým vhodným opatřením je zejména uložení povinnosti příjemci zaplatit z poskytnuté podpory úroky za dobu trvání protiprávního stavu (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 24. 11. 2020 ve věci *Viasat Broadcasting UK Ltd* proti *TV2/Danmark A/S* a *Dánskému království*, [C-445/19](#)).

K důsledkům promlčení pravomoci Evropské komise

51. Kromě situací, kdy předpisy unijního práva stanoví výjimku z povinnosti oznámit zamýšlené poskytnutí státní podpory Evropské komisi a pozastavit její poskytnutí (provedení) do rozhodnutí Evropské komise (tzv. povinnost pozastavení) [v současnosti srov. čl. 93, 106 odst. 2, 107 odst. 2 a 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, resp. nařízení o blokových výjimkách vydané podle nařízení Rady (EU) 2015/1588 ze dne 13. července 2015 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na určité kategorie horizontální státní podpory (kodifikované znění), tj. např. dle nařízení Komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem, nebo nařízení Komise (EU) 2023/2831 ze dne 13. prosince 2023 o použití článků 107 a 108 Smlouvy o fungování Evropské unie na podporu *de minimis*], není předchozí souhlas Evropské komise vyžadován ani tehdy, pokud opatření není novou podporou, nýbrž je podporou existující [srov. rovněž Oznámení Komise o prosazování pravidel státní podpory vnitrostátními soudy (2021/C 305/01)].

52. Zároveň podle čl. 1 odst. 1 písm. f) nařízení č. 659/1999 se pro účely tohoto nařízení rozumí „protiprávní podporou“ nová podpora uskutečňovaná v rozporu s čl. 93 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství. V současnosti je totéž upraveno v čl. 1 písm. f) nařízení 2015/1589, podle

něhož se pro účely nařízení rozumí „protiprávní podporou“ nová podpora uskutečňovaná v rozporu s čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

53. Soudní dvůr v tomto směru formuloval závěr, podle kterého článek 108 Smlouvy o fungování Evropské unie zavádí odlišná řízení podle toho, zda se jedná o existující, či nové podpory. Zatímco nové podpory musejí být v souladu s čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie předem oznámeny Evropské komisi a nemohou být provedeny dříve, než je řízení ukončeno vydáním konečného rozhodnutí, mohou být existující podpory v souladu s čl. 108 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie právoplatně prováděny, dokud Evropská komise nekonstatuje jejich neslučitelnost [srov. rozsudky Soudního dvora ze dne 29. 11. 2012, ve věci Kremikovtzi AD proti Ministar na ikonomikata, energetikata i turizma i zamestnik-ministar na ikonomikata, energetikata i turizma, [C-262/11](#), a ze dne 16. 4. 2015, ve věci Trapeza Eurobank Ergasias AE proti Agrotiki Trapeza tis Ellados AE (ATE) a Pavlos Sidiropoulos, [C-690/13](#)].

54. Zároveň pak podle čl. 1 písm. b) bodu iv) nařízení č. 659/1999 [v současnosti podle čl. 1 písm. b) bodu iv) nařízení 2015/1589] se „existující podporou“ rozumí podpora, která se považuje za existující podporu podle článku 15 tohoto nařízení (v současnosti podle čl. 17 nařízení 2015/1589), tedy podpora, u níž uplynula desetiletá promlčecí lhůta pro pravomoc Evropské komise ve věci jejího navrácení.

55. K tomu Soudní dvůr uvedl, že pojem „existující podpory“ uvedený v tomto ustanovení je patrně úzce spojen s úlohou, jakož i s funkcemi a zvláštními pravomocemi svěřenými Komisi v rámci systému kontroly státních podpor. Kvalifikace takové státní podpory jako existující v zásadě závisí na tom, zda Komise v promlčecí lhůtě přijala opatření ve vztahu k dotčené podpoře, či nikoli (srov. rozsudek ve věci [C-387/17](#)).

56. Promlčecí lhůta dle tohoto ustanovení nevyjadřuje v žádném případě obecný princip, podle kterého by se nová podpora přeměnila v existující podporu, pouze vylučuje navrácení podpory poskytnuté více než 10 let před prvním zásahem Evropské komise [srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 30. 4. 2002, ve spojených věcech Government of Gibraltar proti Komisi Evropských společenství, [T-195/01 a T-207/01](#), srov. obdobně rovněž Sdělení Komise o navrácení protiprávních a neslučitelných státních podpor ze dne 23. 7. 2019 (2019/C 247/01)].

57. V tomto směru lze poukázat rovněž na shora uvedený závěr, podle kterého z unijního práva nevyplývá povinnost vrácení podpory poskytnuté v rozporu s povinností ji oznámit ani tehdy, pokud Evropská komise (před uplynutím své promlčecí lhůty) rozhodla o slučitelnosti této podpory. Podle unijního práva je soud povinen nařídit, aby příjemce podpory zaplatil z této podpory úroky za dobu trvání protiprávního stavu (srov. shora citovaný rozsudek ve věci [C-199/06](#)).

58. S tím pak souvisí, že jde-li o právo domáhat se náhrady škody v důsledku porušení povinnosti oznámit státní podporu Evropské komisi a pozastavit její provedení (poskytnutí) do rozhodnutí Evropské komise (tzv. povinnost pozastavení), je možnost uplatnění tohoto práva v zásadě nezávislá na případném souběžném šetření Komise týkajícím se dotčené podpory. Stejně tak rozhodnutí Evropské komise prohlašující neoznámenou podporu za slučitelnou s vnitřním trhem nemá za následek dodatečné zhojení protiprávnosti aktů, které jsou neplatné z toho důvodu, že byl při jejich přijetí porušen zákaz uvedený v čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. Pokud tedy žalobce před vnitrostátním soudem může prokázat, že mu vznikla škoda způsobená předčasným poskytnutím státní podpory, lze žalobě na náhradu škody v zásadě vyhovět, a to i tehdy, pokud v době, kdy vnitrostátní soud rozhoduje o žalobě, již Komise dotčenou podporu schválila (srov. rozsudek ve věci [C-387/17](#)).

59. Z uvedeného shrnutí judikatury Soudního dvora k otázce rozhodování vnitrostátních soudů v

případech protiprávních podpor, tj. podpor poskytnutých v rozporu s povinností je oznámit a pozastavit jejich provedení (poskytnutí) do rozhodnutí Evropské komise (tzv. povinnost pozastavení) podle čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, vyplývá, že uplynutí lhůty podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589, nevede ke zpětné legalizaci takových podpor. Zároveň však v rozhodnutí Soudního dvora bylo konstatováno, že uplynutí této lhůty vylučuje navrácení podpory poskytnuté více než 10 let před prvním zásahem Evropské komise.

60. Tento závěr platí i v případě pozdějšího rozhodnutí Komise o slučitelnosti podpory poskytnuté v rozporu s čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie se společným trhem a v takovém případě z unijního práva nevyplývá povinnost soudu uložit příjemci navrácení takové (slučitelné) podpory.

61. V nyní projednávané věci tudíž vyvstala pochybnost o tom, zda vnitrostátní soud může rozhodnout o navrácení podpory poskytnuté případně v rozporu s čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie (aniž by tím byly dotčeny důsledky vyplývající z porušení povinností dle tohoto ustanovení), uplynula-li ke dni rozhodování soudu promlčecí lhůta pravomocí Komise podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589, a podpora se tak podle čl. 1 písm. b) bod iv) a čl. 17 odst. 3 tohoto nařízení považuje za existující podporu, pakliže zároveň pro existující podpory podle čl. 108 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie platí, že mohou být prováděny, dokud Evropská komise nekonstatuje jejich neslučitelnost.

Předběžná otázka předložená Soudnímu dvoru Evropské unie

62. Nejvyšší soud proto usnesením ze dne 26. 9. 2022, č. j. [23 Cdo 1180/2021-577](#), rozhodl o přerušení řízení o dovoláních na dobu do rozhodnutí Soudního dvora o odpovědi na předběžnou otázku, zda je třeba ustanovení čl. 108 odst. 3 poslední věty Smlouvy o fungování Evropské unie vykládat tak, že vnitrostátní soud je povinen v řízení zahájeném na návrh třetí osoby (soutěžitele) uložit příjemci navrácení podpory poskytnuté v rozporu s tímto ustanovením, ačkoli (ke dni rozhodování soudu) uplynula promlčecí lhůta pravomocí Komise podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 ze dne 13. července 2015, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 108 Smlouvy o fungování Evropské unie, v důsledku čehož se poskytnutá podpora považuje podle čl. 1 písm. b) bod iv) a čl. 17 odst. 3 tohoto nařízení za existující podporu.

63. Soudní dvůr rozhodl o předložené předběžné otázce rozsudkem ze dne 7. 12. 2023, ve věci [C-700/22](#) (dále jen „rozsudek ve věci C-700/22“).

64. Soudní dvůr v odůvodnění nejprve odkázal na svoji judikaturu o odlišnosti úloh vnitrostátních soudů a Komise, podle které posouzení slučitelnosti podpory se společným trhem patří do výlučné pravomoci Komise, jejíž jednání podléhá přezkumu soudů Evropské unie, a vnitrostátní soudy dbají o ochranu práv jednotlivců v případě porušení povinnosti předběžného oznámení státních podpor Komisi podle čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. Poukázal na to, že vnitrostátní soudy musí jednotlivcům, kteří se mohou dovolávat porušení povinnosti oznámení, zaručit, že z něj vyvodí veškeré důsledky v souladu se svým vnitrostátním právem, co se týče jak platnosti aktů provádějících opatření podpory, tak navrácení finanční podpory poskytnuté v rozporu s tímto ustanovením nebo případnými prozatímními opatřeními.

65. Dále vycházel z toho, že nařízení Rady 2015/1589 obsahuje procesní pravidla, která se použijí na všechna správní řízení v oblasti státních podpor probíhající před Komisí, a neobsahuje žádná ustanovení týkající se pravomocí a povinností vnitrostátních soudů, které se nadále řídí ustanoveními Smlouvy, jak jsou vykládána Soudním dvorem. K samotné lhůtě upravené v čl. 17 odst. 1 nařízení Rady 2015/1589 uvedl, že se vztahuje pouze na pravomocí Komise ve věci navrácení státních podpor a že její uplynutí nemůže vést k zpětné legalizaci protiprávních státních podpor jen z toho důvodu, že

se stanou existujícími podporami. Soudní dvůr rovněž upřesnil, že tuto promlčecí lhůtu nelze uplatnit ani přímo ani nepřímo ani analogicky na postup vymáhání protiprávní podpory příslušnými vnitrostátními orgány.

66. K argumentaci příjemce podpory [žalované 1]), že v případě existující podpory nemají vnitrostátní soudy pravomoc nařídit její navrácení, Soudní dvůr zopakoval, že nyní projednávaná věc se týká konkrétního případu, kdy měl být při poskytnutí předmětné podpory porušen čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, a jak je uvedeno výše, uplynutí promlčecí lhůty stanovené v čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 nevede ke zpětné legalizaci protiprávních státních podpor jen z toho důvodu, že se stanou existujícími podporami.

67. S ohledem na výše uvedené Soudní dvůr proto v rozsudku ve věci [C-700/22](#) zodpověděl položenou předběžnou otázku tak, že čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátní soudy mohou nařídit navrácení státní podpory poskytnuté v rozporu s povinností předchozího oznámení stanovenou tímto ustanovením, ačkoli promlčecí lhůta stanovená v čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589 ve vztahu k této podpoře uplynula, takže je třeba ji považovat podle čl. 1 písm. b) bodu iv) a čl. 17 odst. 3 tohoto nařízení za existující podporu.

Posouzení v poměrech projednávané věci

68. Ze shora uvedených důvodů lze s ohledem na poměry projednávané věci uzavřít, že uplynutí promlčecí lhůty stanovené v čl. 15 odst. 1 nařízení č. 659/1999, resp. čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589, v jehož důsledku se státní podpora považuje za existující podporu podle čl. 1 písm. b) bodu iv) a čl. 15 odst. 3 nařízení č. 659/1999, resp. čl. 1 písm. b) bodu iv) a čl. 17 odst. 3 nařízení 2015/1589, nemá vliv na povinnost příjemce vrátit tuto podporu, došlo-li k jejímu poskytnutí v rozporu s čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie.

69. Pokud tedy odvolací soud v řízení neposuzoval, zda zaplacení kupní ceny podle předmětné kupní smlouvy ze strany žalované 2) naplnilo znaky veřejné podpory a zda jejím poskytnutím došlo k porušení povinností podle čl. 88 odst. 3 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. od 1. 12. 2009 podle čl. 108 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, ani zda v důsledku toho vznikly a trvají povinnosti žalovaných, jichž se žalobkyně svojí žalobou domáhají, neboť žalobu zamítl již proto, že i kdyby se o veřejnou podporu jednalo, nebylo by možné rozhodnout o jejím navrácení z důvodu, že by se jednalo o existující podporu uplynutím lhůty podle čl. 15 odst. 1 nařízení č. 659/1999, resp. podle čl. 17 odst. 1 nařízení 2015/1589, není jeho rozhodnutí správné.

70. Podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

71. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí odvolacího soudu, jakož i soudu prvního stupně, neobstojí co do právního posouzení věci, dovolací soud existenci vad řízení pro nadbytečnost neposuzoval, neboť ty nemohly na výsledku dovolacího řízení ničeho změnit.

72. Dovolací soud s ohledem na výše uvedené důvody dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je důvodné.

73. Jelikož vzhledem k dosavadním výsledkům řízení není možné v dovolacím řízení o věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu ze shora uvedených důvodů podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), včetně závislého výroku o nákladech řízení, zrušil.

74. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud rovněž rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).